

Korte handleiding Bedreigde-Soortenproject (BSP)

Het Bedreigde-Soortenproject (BSP) beoogt het in korte tijd actualiseren van de verspreidingspatronen van een beperkt aantal zeldzame en bedreigde soorten (zie lijst verderop). Omdat het bij uitstek bedreigde soorten zijn willen we zo gedetailleerd mogelijke informatie. Bovendien willen we om de achteruitgang van deze soorten zo goed mogelijk zichtbaar te maken het lokaal uitsterven goed vastleggen. Daarom is er in 2005 een apart formulier gemaakt, dat per km-hok, jaar en soort de gegevens bundelt.

Het formulier bestaat uit drie delen:

1. kop, met gegevens over soort, waarnemer, km-hok, jaar, bezoekdata
2. populatiegegevens, met gedetailleerde verspreidingsgegevens, abundantie en overige populatiegegevens
3. nulwaarneming, om de afwezigheid van een soort in het km-hok te beargumenteren

1. kop

Graag alle velden invullen. Waarnemers zónder waarnemersnummer wordt gevraagd ook adresgegevens in te vullen, waarnemers mét waarnemersnummer kunnen volstaan met hun naam. In het vakje km-hok/situatieschets graag een kopie van de topografische kaart plakken of een schets van de topografie geven, met daarop de looproute of het geïnventariseerde gebied (globaal). Waarnemers die nog niet ervaren zijn in het geven van coördinaten binnen een km-hok, kunnen dit kaartje ook gebruiken om met nummers (1-5) aan te geven waar de groeiplaatsen die op het formulier worden beschreven zich op de kaart bevinden. Van het km-hok kunnen alleen de Amersfoort- (oftewel RD-)coördinaten worden ingevuld, niet de uurhok- of atlasblokcode!

2. populaties

Hier worden de in het km-hok voorkomende populaties of groeiplaatsen beschreven. Het is niet nodig om van meer dan van de 5 grootste populaties gegevens vast te leggen. Per populatie worden de volgende zaken vastgelegd:

x-coör/y-coör: gedetailleerde coördinaten binnen het km-hok (h= hectometer, d= decameter, m= meter).

Deze zijn af te lezen van een kaart (meestal tot op hectometer nauwkeurig) of van een GPS (tot op decameter of meter nauwkeurig). Als meter- of decametergegevens niet zijn verzameld, deze velden graag leeg laten. Waarnemers die nog niet ervaren zijn in het geven van coördinaten binnen een km-hok, kunnen de nummers (1-5) gebruiken om op het kaartje met km-hok/situatieschets aan te geven waar de groeiplaatsen zich bevinden.

telwijze: hier wordt aangegeven hoe de populatieomvang geteld of geschat is. Bij voorkeur wordt voor de meeste soorten het aantal exemplaren (exx) geschat. De uitzonderingen (ook van diverse soorten die niet in het BSP meedoen!) staan op de achterzijde van het formulier. Meer instructie over telwijzen volgt in een nieuwe uitgebreide handleiding, maar is ook te vinden in de oude handleiding van het LMF-A.

aantal: hier wordt het aantal volgens de telwijze aangegeven, bij een meer exacte aantalsbepaling als getal, maar anders als letter volgens de schaal die op de achterzijde van het formulier staat. Bij een herhalingsopname (exact dezelfde populatie is één of meer jaren geleden al bezocht) is het ook mogelijk om een nul in te vullen als de soort na goed zoeken op de oude groeiplaats niet meer is teruggevonden.

eigenaar: het is van belang om - waar mogelijk - te weten wie de eigenaar is van de grond waar de populatie groeit. Deze eigenaar kan dan eenvoudig worden geïnformeerd, bijvoorbeeld om rekening te houden met de populatie in zijn terrein.

bloei: bloeien en vrucht zetten geeft voor veel soorten een indicatie van de vitaliteit en verjongingsmogelijkheden. Daarom hier graag aangeven of in het waarnemingsjaar bloei of vruchtzetting is geconstateerd.

IPI: graag aangeven in welk biotoop de soort is gevonden. Een legenda met de belangrijkste IPI-coderingen staat op de achterzijde van het formulier. Meer over IPI volgt in een nieuwe handleiding.

status: hier wordt voor zover mogelijk een uitspraak verwacht of de populatie wild is of niet. Als de soort duidelijk is aangeplant, ingezaaid of adventief (verspreid door vervoer van grond e.d.) kan dat worden aangegeven. Als een populatie ongeacht zijn eventuele voorgeschiedenis zichtbaar enige ouderdom heeft of zich gemakkelijk verjongt en verspreidt, kan deze lokaal als verwilderd worden beschouwd. In alle andere gevallen, ook bij twijfel van de waarnemer, gaan we er van uit dat het een wilde populatie is.

opmerking populatie: hier kunnen opmerkingen over de populatie worden gemaakt, bijvoorbeeld dat de populatie één of meer jaar eerder is bezocht (herhalingsopname), dat de aantalschatting onbetrouwbaar is door maaibeheer, dat de groeiplaats bij het tweede veldbezoek bleek omgeploegd of dat er alleen bloeistengels van vorig jaar zichtbaar zijn.

topografie: de naam van het gebied (Beuven, Volmolen, Cartierheide), plaatsnaam of locatiebeschrijving (bosje tegen provinciale weg).

standplaats/ecologie: ecologische karakterisering groeiplaats met eventueel een beschrijving van het beheer (open oevervegetatie, jaarlijks gemaaid kalkgrasland, bosrand met bramen, ruige wegberm)

3. nulwaarneming

Het BSP is erop gericht om voor- én achteruitgang van zeldzame en bedreigde soorten in kaart te brengen. Het is dus van belang om te weten of een soort van een bepaalde plaats verdwenen is. Indien een soort ondanks goed zoeken in een km-hok niet meer terug te vinden is vul je dit onderdeel van het formulier in. Het met zekerheid vaststellen van afwezigheid van een soort is voor planten vrijwel onmogelijk. Een soort kan een jaar ondergronds blijven (als zaad of wortelstok), kan een keer opgegeten of kaalgegeten zijn door grote of kleine herbivoren, een keer eerder dan normaal bloeien en daarna onvindbaar zijn, er kan in een heel km-hok maar één zelig exemplaar staan etc. Het nulloformulier is niet meer dan een argumentatie voor het niet vinden van de soort. Als aan de belangrijkste criteria is voldaan gaan we er van uit dat de soort verdwenen is. De belangrijkste criteria zijn of de waarnemer de soort kent, of op het juiste tijdstip is gezocht en of de belangrijkste geschikte biotopen zijn bezocht. Ook kan het zijn dat een lokale gebiedskenner of natuurbeheerder op basis van jaren ervaring weet dat de soort uit het gebied verdwenen is. Bij twijfel is het raadzaam om bij de beheerder te informeren.

Wanneer je om de een of andere reden over een bepaalde soort geen zekere uitspraak durft te doen, bijvoorbeeld omdat je niet in de juiste periode naar deze soort hebt kunnen zoeken, vul dan toch het nulloformulier in. Het geeft ons in ieder geval al enige informatie.

BSP-soorten voor de jaren 2003-2005. De soorten met een asterisk (*) worden in 2005 geactualiseerd. *Epipactis palustris* en *Parnassia palustris* zijn te algemeen om overal te actualiseren.

3	<i>Aceras anthropoprum</i> , Poppenorchis	643	<i>Hypericum canadense</i> , Canadees hertshooi *
44	<i>Alyssum alyssoides</i> , Bleek schildzaad	648	<i>Hypericum montanum</i> , Berghertshooi *
61	<i>Antennaria dioica</i> , Rozenkransje	668	<i>Isoetes echinospora</i> , Kleine biesvaren *
79	<i>Apium repens</i> , Kruidend moerasscherm	667	<i>Isoetes lacustris</i> , Grote biesvaren *
88	<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> , Berendruif	677	<i>Juncus capitatus</i> , Koprus
1609	<i>Asplenium viride</i> , Groensteel	721	<i>Legousia speculum-veneris</i> , Gr. spiegelklokje *
177	<i>Calepina irregularis</i> , Kalkraket	749	<i>Listera cordata</i> , Kleine keverorchis *
191	<i>Campanula glomerata</i> , Kluwenklokje	754	<i>Lobelia dortmanna</i> , Waterlobelia
210	<i>Carduus tenuiflorus</i> , Tengere distel	764	<i>Ludwigia palustris</i> , Waterlepelkje *
222	<i>Carex digitata</i> , Vingerzegge	803	<i>Melampyrum arvense</i> , Wilde weit
230	<i>Carex ericetorum</i> , Heidezegge *	817	<i>Mentha pulegium</i> , Polei *
236	<i>Carex hostiana</i> , Blonde zegge	833	<i>Moneses uniflora</i> , Eenbloemig wintergroen
278	<i>Centaurea calcitrapa</i> , Kalketrip	834	<i>Monotropa hypopitys</i> , Stofzaad *
290	<i>Cephalanthera longifolia</i> , Wit bosvogeltje	861	<i>Neottia nidus-avis</i> , Vogelnestje
301	<i>Ceterach officinarum</i> , Schubvaren	881	<i>Ophrys insectifera</i> , Vliegenorchis
324	<i>Cicendia filiformis</i> , Draadgentiaan	887	<i>Orchis mascula</i> , Mannetjesorchis
330	<i>Cirsium acaule</i> , Aarddistel	888	<i>Orchis militaris</i> , Soldaatje
332	<i>Cirsium dissectum</i> , Spaanse ruiter	891	<i>Orchis purpurea</i> , Purperorchis
344	<i>Coeloglossum viride</i> , Groene nachtorchis	892	<i>Orchis simia</i> , Aapjesorchis
356	<i>Cornus suecica</i> , Zweedse kornoelje	900	<i>Orobanche lutea</i> , Rode bremraap *
376	<i>Crithmum maritimum</i> , Zeevenkel	905	<i>Orobanche rapum-genistae</i> , Grote bremraap
377	<i>Cucubalus baccifer</i> , Besanjelier *	921	<i>Parnassia palustris</i> , Parnassia *
389	<i>Cystopteris fragilis</i> , Blaasvaren	942	<i>Pinguicula vulgaris</i> , Vetblad
402	<i>Dianthus armeria</i> , Ruige anjer	951	<i>Platanthera chlorantha</i> , Bergnachtorchis
776	<i>Diphysastrum tristachyum</i> , Kleine wolfsklauw	966	<i>Polygonatum verticillatum</i> , Kranssalomonszegel *
416	<i>Drosera longifolia</i> , Lange zonnedaauw	1042	<i>Ranunculus arvensis</i> , Akkerboterbloem *
461	<i>Epipactis palustris</i> , Moeraswespenorchis *	1147	<i>Scabiosa columbaria</i> , Duifkruid *
477	<i>Eriophorum gracile</i> , Slank wollegras	1148	<i>Scandix pecten-veneris</i> , Naaldenkervel *
478	<i>Eriophorum latifolium</i> , Breed wollegras	1166	<i>Scorzonera humilis</i> , Kleine schorseneer *
304	<i>Erysimum cheiri</i> , Muurbloem	1240	<i>Spiranthes spiralis</i> , Herfstschroeforchis
497	<i>Euphorbia paralias</i> , Zeewolfsmelk	1244	<i>Stachys officinalis</i> , Betonie *
527	<i>Filipendula vulgaris</i> , Knolspirea	1269	<i>Teucrium botrys</i> , Troggamander *
562	<i>Gentianella amarella</i> , Slanke gentiaan	1270	<i>Teucrium chamaedrys subsp. ger.</i> , Echte gamander *
563	<i>Gentianella campestris</i> , Veldgentiaan	1271	<i>Teucrium montanum</i> , Berggamander *
565	<i>Gentianella ciliata</i> , Franjegentiaan	1272	<i>Teucrium scordium</i> , Moerasgamander
578	<i>Geum rivale</i> , Knikkend nagelkruid	1278	<i>Thesium humifusum</i> , Liggend bergvlas *
590	<i>Goodyera repens</i> , Dennenorchis	1288	<i>Torilis arvensis</i> , Akkerdoornzaad *
591	<i>Gratiola officinalis</i> , Genadekruid	1313	<i>Tuberaria guttata</i> , Gevlekt zonneroosje *
593	<i>Gymnadenia conopsea</i> , Grote muggenorchis	1330	<i>Vaccinium uliginosum</i> , Rijsbes
608	<i>Herminium monorchis</i> , Honingorchis	1379	<i>Viola lutea subsp. calaminaria</i> , Zinkviooltje
633	<i>Holosteum umbellatum</i> , Heelbeen *	1389	<i>Viola persicifolia</i> , Melkviooltje
778	<i>Huperzia selago</i> , Dennenwolfsklauw *		